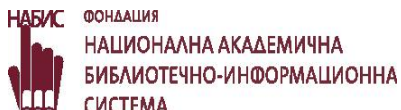

НАБИС - Националната библиотечно-информационна система

Интервю със ст.н.с. д-р Динчо Кръстев, Изпълнителен директор на фондация НАБИС

Т.Б. Каква е целта на проекта НАБИС?

Д.К. Целта на проекта е да се създаде единен своден онлайн каталог на академичните (университетски и научни) библиотеки в България, чрез който да се извършва интегрирано търсене през интернет в каталозите на тези библиотеки и да се предоставя електронен достъп до библиографската информация за техните книжни фондове, до електронните им ресурси и до услугите, които предоставят. Това ще доведе до уеднаквяване на библиотечните стандарти и до изравняване нивото на автоматизация в библиотеките, както и до повишаване качеството на обслужване на читателската аудитория.

Т.Б. Какво е направено досега по проекта (м. февруари 2010) и какво е предвидено да се реализира до края на т. г.?

Д.К. Проектът НАБИС, подкрепен от Фондация „Америка за България“ (ФАБ), стартира през юни 2009 г. В рамките на първите няколко месеца вече тече първият етап от неговата реализация – изграждането на библиотечно-информационна мрежа между библиотеките на институциите учредителки, а именно Централната библиотека на БАН (ЦБ-БАН), Софийския университет “Св. Климент Охридски” (СУ) и Американския университет в България (АУБ) в лицето на техните библиотеки. През следващия етап мрежата ще бъде отворена за разширяване към всички желаещи да се присъединят академични, университетски и технологично готови за това обществени библиотеки. НАБИС ще обучава библиотекарите, системни библиотекарите и системни администраторите, за да бъдат запознати с международните библиографски стандарти и за да усвоят избраните софтуерните продукти, необходими за създаването и поддръжката на националната библиотечно-информационна мрежа. Ще се организира координирано въвеждане на библиографски данни и дигитализиране на хартиените копия на редки и ценни книги и периодични издания.

Продължава на стр.2

В броя

НАБИС - Националната библиотечно-информационна система	1, 2
RDA - нов стандарт за описание на ресурси в цифрова среда	1, 2
Научен електронен архив на НБУ	1, 2
69 милиона евро за дигитализация	
Програма за иновации в обществените библиотеки	3
Конкурс за обогатяване на съдържанието на Европейска	3
База данни «Значими личности» (NNDB)	3
Наем на научна литература	4
Търсачка за образование	4
Видео, вложено в хартиено издание	4

RDA - новият стандарт, който ще уеднакви описанието на ресурси в дигитална среда

Библиотечните стандарти търпят постоянно развитие. Предстои въвеждането на нов универсален стандарт - RDA (Resource Description and Access) за описание и достъп до ресурси в цифрова среда. Този нов стандарт ще осигури:

- 1) библиотечни правила за каталогизиране, които ще се използват за описание на аналогови и цифрови ресурси.
- 2) система от правила и указания за създаване на точки за достъп до даден ресурс в дигитална среда. Стандартът ще замени Англо-американските правила за каталогизация, 2 изд. (AACR2). Основните характеристики на RDA са:
  - Проектиран е за цифрова среда
  - Осигурява насоки за описание и изграждане на точки за достъп до дигитални ресурси, което ще доведе до съвместими записи в цифрова среда.

Продължава на стр.2

Научен електронен архив на Нов български университет

[Научният електронен архив на Нов български университет](#) (НБУ) е създаден в резултат на финансиран проект на библиотеката, по програма ХЕСП на Институт Отворено Общество, Будапеща, Унгария. През 2005 г. със средства от проекта е закупен сървър и е проведен обучителен семинар.

Продължава на стр.2

Продължение от стр.1

Научен електронен архив на Нов български университет

През 2006 г. са определени участниците в екипа, чийто ангажименти включват създаване, поддръжка и развитие на първия в България научен електронен институционален репозиториум. Екипът от библиотеката се състои от библиографски редактор и системен библиотекар. Техническата поддръжка на архива е отговорност на системния администратор на университета. След инсталиране на софтуера с отворен код Eprints са разработени правила за депозиране и споразумение за депозит, което се подписва електронно между НБУ и автора. В Научния електронен архив (НЕА) на НБУ могат да депозират материали, преподаватели и докторанти на университета. Няма ограничение за форматите на файловете, като материалите могат да бъдат на различни езици, включително и български език. Интерфейсът на архива е на английски език, което не е пречка тъй като е доста лесен за работа. Софтуерът дава възможност за прелистване и провеждане на търсене по година, автор, департамент, предметна рубрика. Допълнително вградено приложение на стартовата страница осигурява генериране на статистически данни и може да се ползва самостоятелно от потребителите на архива. Посещаемостта на архива се отчита и чрез Google-Analytics.

През 2007 г. са депозирани първите 25 публикации. В резултат на съвместната работа на библиотеката с департаментите към настоящия момент в НЕА са депозирани [170 разработки](#), предимно на български и английски език. За период от три години архивът е нараснал повече от 6 пъти. Всеки департамент в университета разполага със собствено пространство за свободно разпространение на научните си достижения. Данните показват, че от общо 24 департамента 18 вече са видими с депозираните си материали в глобалната мрежа. Най-много са депозираните материали в областите право, публична администрация и информатика.

В началото на 2010 г. [броят на авторите е 76](#), а регистрираните потребители на архива са 530. За последните четири месеца са разгледани 7522 страници от архива. Най-четена за периода е ["Древноегипетската религия" на Теодор Леков](#).

ТОП 10 предпочитани автори са Николай Арабаджийски, Здравко Славчев, Теодор Леков, Мони Алмалех, Юлияна Гълъбинова, Людмил Георгиев, Иван Мангачев, Нинел Кьосева, Сергей Игнатов, Боян Думанов и Мария Николова.

Всеки месец в [бюлетина на Библиотеката](#) се помества подробна статистическа информация за ползваемостта на архива. [RSS на библиотечния блог](#) информира за депозираните документи в НЕА на НБУ.

Надя Терзиева - НБУ

Продължение от стр.1

НАБИС - Националната библиотечно-информационна система

Т.Б. Какви са софтуерните продукти, на които ще се използват и каква е тяхната функционалност?

Д.К. Софтуерната платформа, използвана от НАБИС, е разработена от фирма ExLibris. В работата си Фондацията прилага следните високотехнологични приложни софтуерни продукти:

- Primo – за откриване и предоставяне на библиографска информация.
- Aleph – интегрирана библиотечна система за управление на книжни колекции
- DigiTool – за управление на дигитални колекции
- MetaLib – за метатърсене
- SFX – за изграждане на връзки към научни източници, предоставяни по електронен път.

Т.Б. Какво ще предприеме НАБИС за повишаване на квалификацията на библиотечните специалисти?

Д.К. Ще бъдат организирани курсове на различни нива на компетентност (за библиотекари, за системни библиотекари и за системни администратори) по въпросите на използването на формат MARC21 и приложните продукти на фирма Ex Libris.

Т.Б. Какви критерии следва да покриват другите библиотеки за да се включат в проекта?

Д.К. Те би трябвало да имат задоволително ниво на автоматизация, качествени библиографски записи и, най-вече, желание за сътрудничество при изграждането на единния своден каталог, да са гъвкави и способни да се адаптират към динамичната среда на постоянно изменящите се библиотечно-информационните технологии в световен мащаб. Повече информация очаквайте на сайта на НАБИС <http://www.nalis.bg>.

Въпросите зададе Тошка Борисова

Продължение от стр.1

RDA - нов стандарт за описание ...

- Има многонационален обхват. Въпреки че е създаден за английската езикова общност, може да се използва от всички, които го възприемат.
- Независим е от всякакви формати, използвани досега за описание и обмен на информационни източници – а именно стандарти като MARC, Dublin Core...
- Съвместим е с FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Records) и FRAD (Functional Requirements for Authority Data) и използва тяхната терминология. Разработен е в 10 секции, позволяващи описание на всички атрибути на дадено издание. Ръководи се от управителен съвет (JSC) и се наблюдава от няколко библиотечни асоциации (ALA, KLA...) и големи библиотеки. В момента стандартът се тества. Трите големи библиотеки на САЩ – Конгресната библиотека, Националната библиотека по медицина и Националната аграрна библиотека се очаква т. г. да вземат решение за прилагането му. За повече информация <http://www.rdaonline.org/>

Тошка Борисова - АУБ

69 милиона евро за дигитализация

Българските библиотеки могат да кандидатстват в Шестия конкурс в раздел «Информационни и комуникационни технологии» на Седмата рамкова програма. Бюджетът на тема «Цифрови библиотеки и съдържание» е около 69 милиона евро. Координатор на програмата е Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията. При предишни конкурси, българските научни организации са проявили голяма активност. В настоящата сесия се очакват проекти, които да осигурят надеждно съхраняване и управление на дигитално съдържание. Предложения се приемат до 13 април 2010 година.

За допълнителна информация: Пресцентър на [Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията](#). Тел: 02/ 9409 434
e-mail: ephilcheva@mtitc.government.bg

Факсимиле на Гутенберговата Библия в два тома Лимитирано издание - N 491 екземпляр. Дарение на Библиотека "Паница" от Антоанет Басмаджиев.

База данни «Значими личности» (NNDB)

Един полезен справочен инструмент на адрес <http://www.nndb.com/>, предназначен за бързи биографични справки. В момента, сведенията за хората варират от основните данни (дата на раждане, място на раждане, професия, религия) до подробни биографии с библиографии, филмографии, дискографии и т.н. Базата данни NNDB включва имената както на живи, така и на мъртви личности. До момента са представени 39000 имена. Отличителното на проекта е, че той се осъществява, за да документира свързаността между хората. Участието на потребителите се насърчава за доразвиване на базата данни.

Т.Б.

Програма за иновации в обществените библиотеки

Фондация Електронна информация за библиотеките (eIFL) обяви програма, насочена към общообразователните библиотеки - [Public Library Innovation Program](#). Българските библиотеки могат да кандидатстват по програмата. Проектите са едногодишни. Може да се кандидатства на два транша. За три години ще бъдат усвоени 1.4 милиона щатски долара. Средствата са осигурени от фондация „Бил и Мелинда Гейтс“. Програмата цели да насърчи развитието на иновативни услуги в обществените библиотеки и подпомогне развитието им като обществени центрове за достъп до информация. Повече информация е достъпна на <http://plip.eifl.net/>

Конкурс за обогатяване на съдържанието на паневропейския библиотечен проект «Европеана»

Четвъртият конкурс на програма "Подкрепа за ИКТ политики" от Рамкова програма "Конкурентоспособност и иновации" на Европейската общност е вече отворен. От общия бюджет на конкурса - 107 млн. евро, 30 милиона евро са предназначени за обогатяване на съдържанието на Europeana. Библиотеката предоставя многоезичен достъп от една точка до цифрово съдържание от европейските библиотеки, архиви, музеи, публични и частни колекции. Дигитализират се материали от вестници, книги, аудио и видеоматериали от общоевропейско значение с изяснени авторски права. Конкурсът е възможност за добавяне на родно дигитално съдържание. Относно Европейската цифрова библиотека ще се финансират следните опции: предоставяне на услуги; събиране на цифрово съдържание; цифровизиране на съдържание; отворен достъп до научна информация; използване на материали от културното наследство за образование. Проектите трябва да притежават т. нар. „европейско измерение“, т.е. резултатите от тях да имат въздействие не само върху държавите участници, но и върху ЕС като цяло. Изисква се коопериране и международни партньорства. Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията координира програмата. Крайният срок за предложенията е 1 юни 2010 г. Подробна информация се намира на сайта на програмата:

http://ec.europa.eu/information_society/activities/ict_psp/index_en.htm

Т.Б.

Търсачка за образование

icares.com се рекламира като «най-пълната и актуална търсачна система за образование в международен план» и се използва за професионално ориентиране и насочване към подходящо образование и обучение. Четири са методите, с помощта на които потребителите могат да намерят подходящата специалност:

- Бързо търсене. Този метод е удобен, когато се търси информация за конкретна специалност или курс.

- Търсене по сектори. Използва се когато не е ясна конкретната специалност. След като се избере един първичен или вторичен сектор, системата подрежда по азбучен ред съответните специалности.

- Разширено търсене. Чрез него потребителят посочва най-малко 3 и най-много 15 предпочитани дейности, в резултат на което получава списък със специалности, които може да сравни за да избере най-подходящата.

- Тест за избор на специалност. Той е предназначен за тези, които изобщо не знаят какво образование да изберат. След като потребителят отговори на 78 въпроса, системата предлага подбран списък със съобразени с интересите специалности. Този тест се попълва ежедневно от стотици потребители. Търсачката позволява да се извършва селекция по предпочитана страна, ниво на образование, език на обучение и учебно заведение. За всяка специалност е дадено кратко описание и списък на учебните заведения, които я предлагат в своите програми. Потребителите могат да запазват интересувашите ги специалности в папка „моите специалности“. Това дава възможност по късно да бъдат сравнени. Абонираните към системата учебни заведения предоставят информация за видовете обучение (напр. Редовно / задочно) и за продължителността на обучението, която се появява заедно с названията на предлаганите специалности. Всяка специалност е свързана с уеб-страницата на абонираното учебно заведение, където е дадена подробна информация за нея. За всяка от предлаганите специалности може да се поръча информационна брошура, а чрез линк могат да се видят датите за „деня на отворените врати“. Специалностите, предлагани от абонатите се придружават от логото на учебното заведение. Всеки абонат получава на своята уеб-страница търсачката icares.com със собствен дизайн. Статистиката показва, че всеки месец около 20 000 кандидат - студенти използват системата icares.com.

Тошка Борисова

Наем на научна литература. Вече е възможно с DeepDyve

DeepDyve е нова онлайн услуга за наем на научна, техническа и медицинска информация с възможност за избор от над 30 милиона статии от авторитетни научни списания. Потребителят може да наеме статия и да я прочете в пълен текст за време до 24 часа на цена 99 цента. Статията може да бъде разгледана само в DeepDyve. Също така читателите имат възможност за избор на сребърен или златен месечен план. Когато за първи път потребителят ползва услугата, си създава DeepDyve сметка. След това бива насочен към PayPal за уреждане на плащането. Наетата статия се чете толкова пъти, колкото читателят пожелае в последващите 24 часа. Тъй като статията се наема, за разлика от покупката, тя не може да бъде сваляна, принтирана, копирана или споделяна. В DeepDyve работи само опцията "Преглед само". Ако потребителят желае някоя от гореспоменатите услуги, той се пренасочва към сайта на издателя за завършване на сделката.

Тошка Борисова - АУБ

Видео, вложено в хартиено издание

Първото видео, вложено в хартиено издание е вече факт. Американското списание "Entertainment Weekly" вложи четири-странична добавка на видеорекламата на "Перси кола" дебела около 2, 7 мм. Читателите могат, освен да видят и да чуят рекламата. Използвана е чип технология за запазване. Екранът е LCD и голям колкото дисплей на мобилен телефон. Батериите са зареждаеми и траят около 70 мин. На всеки чип може да бъде записано около 40 мин. видео. Според маркетинг-мениджърите, това е свеж подход за привличане на вниманието на потребителите. Технологиата е перспективна и по отношение миксирането и с печатните книги.

Източник:
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/technology/8255729.stm>

Т.Б.

Издание на Български информационен Консорциум (БИК)

Съставител и редактор: Тошка Борисова
Библиотека Паница, АУБ, Благоевград
1618 София ул. "Монтевидео" 21А
тел. 02/8110290 073/888354

toshka@aubg.bg

<http://www.bic.bg>

Нова библиотека – блог

Библиотеките и интелектуалната собственост